

VISIE NORMALISEREN

Ontwikkeld en opgesteld door Leernetwerk
Normaliseren van Werkplaats SAMEN

Claudia Vrijhoff, Tamara Bos

2022

DE HAAGSE
HOGESCHOOL

Inhoud

1	Aanleiding Visie Normaliseren.....	1
2	Totstandkoming visie normaliseren	2
3	Normaliseren in de jeugdhulp	3
4	Wat is er nodig om te normaliseren in de jeugdhulp?	4
4.1	Wat betekent normaliseren voor ons?.....	4
4.2	Wat is er nodig om te normaliseren?	4

1 Aanleiding Visie Normaliseren

Een blijvende verbinding tussen beleid en beroepspraktijk bij de uitvoering van het thema normaliseren in het belang van jeugdigen en gezinnen. Dat is waaraan het Leernetwerk normaliseren¹ (Werkplaats SAMEN) in de regio's Haaglanden, Holland Rijnland en Holland Midden concreet wil bijdragen. Hiernaast hoopt het leernetwerk een bijdrage te leveren aan het maatschappelijk debat over normaliseren.

De ambitie van het Leernetwerk normaliseren (LNW NOR) is tot een gedeelde visie en taal over normaliseren te komen. En, om deze visie en taal vervolgens te gaan gebruiken als over opvoeden en opgroeien in relatie tot jeugdhulp wordt gesproken. Een belangrijke voorwaarde om tot normaliseren te komen, is een gedeelde visie en bijbehorende leidende principes. Deze moeten recht doen aan de verschillende perspectieven van ervaringsdeskundige jeugdigen, ervaringsdeskundige ouders, professionals in de jeugdgezondheidszorg en jeugdhulporganisaties en in gemeenten. De leidende principes die het LNW NOR daarbij hanteert:

- Het LNW NOR heeft de jeugdhulp (van preventie tot specialistisch) en beleidsvorming op dit gebied als focus. De (vormgeving van) jeugdhulp & (werkwijze van) jeugdhulpprofessionals staan dan ook centraal in de visie op normaliseren.
- Het LNW NOR blijft daarnaast normaliseren in meer brede zin agenderen om het maatschappelijk gesprek te stimuleren. Dit wordt gedaan door kennis en inzichten te delen met (onder andere) niet deelnemende gemeenten, het onderwijs en de jeugdgezondheidszorg.

Allereerst gaan we kort in op de totstandkoming van de visie in paragraaf 2. De visie zelf presenteren we in paragraaf 3. Vervolgens is het de uitdaging – voor het leernetwerk – om de visie op normaliseren 'te laten leven', 'plat te slaan' en 'handen en voeten te geven'. In dit document besteden we daaraan aandacht door de vraag te stellen: 'Wat is er nodig om te normaliseren?' (paragraaf 4).

---

¹ Bestaande uit deelnemers van: ExpEx/Kernkracht, Ouderraad regio Haaglanden, Jeugdgezondheidszorg, GGD, gemeente Rijswijk, JES Rijnland, gemeente Delft, Rivierduinen, gemeente Pijnacker-Nootdorp, Xtra, JMO Den Haag, Universiteit Leiden, De Haagse Hogeschool, gemeente Leidschendam-Voorburg, Gezinshuis ValBiDam, Kennisnetwerk Jeugd Haaglanden.

2 Totstandkoming visie normaliseren

Het Leernetwerk normaliseren (LNW NOR) voerde in de periode augustus 2021 tot januari 2022 een klein-maar-fijn project uit. Dit bestond in eerste instantie uit een literatuuronderzoek van Tessa Wesseling (2021) en leverde een werkdefinitie van normaliseren op:

‘Normaliseren kan op basis van de tot nu toe beschreven literatuur en visies als werkdefinitie worden omschreven als het reduceren van de zorgvraag door middel van het benadrukken van de eigen verantwoordelijkheid van jeugdigen, opvoeders en het sociale netwerk en tevens het waken voor onnodig diagnosticeren of problematiseren van incidenten en afwijkingen van het gemiddelde, ook wel ‘de norm’. Hierin dient benadrukt te worden dat jeugdigen en opvoeders met hulpvragen waarbij jeugdhulp noodzakelijk is wel aanspraak moeten kunnen blijven maken op de juiste ondersteuning.’

Deze werkdefinitie riep in de tweede fase van het project in zowel de groepsgesprekken en focusgroep als in het LNW NOR veel kritische opmerkingen op. Deze zijn terug te lezen in het verslag van de groepsgesprekken met de titel ‘Wat is ieders normaal?’. De gevoerde gesprekken leidden uiteindelijk tot de totstandkoming van de visie van LNW NOR, zoals in dit visiedocument staat beschreven.

3 Normaliseren in de jeugdhulp

Verwachtingen, twijfels, onzekerheden, kwetsbaarheden en vragen rondom opvoeden en opgroeien horen bij het leven. Ouders en jeugdigen krijgen aanmoediging om deze in informele netwerken te bespreken. Ook worden ze gestimuleerd binnen deze informele netwerken steun/hulp te zoeken wanneer het even niet lekker loopt. Daarnaast is er voor ouders en jeugdigen (vroeg)tijdig toegang tot herkenbare aanspreekpunten in de directe omgeving (lees: op school en in de wijk). Deze ondersteuning komt zo veel mogelijk van steunfiguren, die de jeugdige en diens gezin kennen en zo veel mogelijk langdurig betrokken blijven. Uitgangspunten bij de ondersteuning zijn 1) dat ouders/jeugdigen hun verantwoordelijkheid nemen voor zover dat mogelijk is en 2) dat er geen beroep wordt gedaan op de eigen verantwoordelijkheid waar de draagkracht dat niet toelaat.

Wanneer ouders of jeugdigen aankloppen of aangemeld worden voor (formele) jeugdhulp nemen professionals hen serieus. In gesprek met de ouder(s) en/of de jeugdige en eventuele andere betrokken partijen krijgen zij gezamenlijk inzicht in de situatie. Ook komt verduidelijking op eventuele vragen of zorgen. In de samenwerking is gelijkwaardigheid het uitgangspunt. De professional is expert op het gebied van opvoeden en opgroeien in algemene zin; de jeugdige en ouder(s) zijn experts op het gebied van de eigen situatie. In het gesprek hanteert de professional een brede blik: er is oog voor de context waarin de jeugdige opgroeit, de situatie van de ouder(s) en het gehele gezin, voor dingen die goed gaan en voor beschermende factoren. Hierbij wordt de hulpvraag of ondersteuningsbehoefte van jeugdige en ouder(s) niet uit het oog verloren. Het is belangrijk dat de basis in de leefwerelden van het kind (zo veel mogelijk) op orde is. Dit wil zeggen: gezin, school, opvang, vrije tijd. Is dit niet het geval, dan ligt de prioriteit bij de basis herstellen. Dit dient altijd te gebeuren vanuit een partnerschap tussen jeugdige, ouder(s), professional en andere betrokkenen.

Variatie in de vorm van onderlinge verschillen tussen jeugdigen/ouders en gezinnen mag er zijn. Het mag ook best af en toe wat minder goed gaan. Afwijkingen van het 'gemiddelde', incidenten en mindere perioden worden niet onnodig geproblematiseerd en gemedicaliseerd. Jeugdigen, ouders en professionals schatten gezamenlijk in of hulp in de betreffende situatie nodig is, En zo ja, in welke vorm en mate deze passend is. Zij kunnen ook de afweging maken dat jeugdhulp niet nodig of passend is. Als dat wel het geval is, gaat jeugdhulp terug naar de basis om hulp te bieden die zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig is. Jeugdigen groeien zo veel mogelijk op in het eigen gezin en gaan naar het reguliere onderwijs, ook als sprake is van een ontwikkelingsstoornis of psychische kwetsbaarheid. Gezamenlijk schatten de betrokkenen in welke mogelijkheden er zijn om mee te blijven doen. Ook bekijken ze samen hoe de omgeving en jeugdhulp de jeugdige en ouder(s) zo goed mogelijk kunnen ondersteunen bij het omgaan met problemen.

4 Wat is er nodig om te normaliseren in de jeugdhulp?

Om in de jeugdhulp te normaliseren, is het nodig om de visie op normaliseren concreet te vertalen in bruikbare tools of handvatten voor de dagelijkse beroepspraktijk. Het Leernetwerk normaliseren (LNUW NOR) richt zich hierbij op de regio's Haaglanden, Holland Rijnland en Holland Midden. De visie wordt in samenspraak met ervaringsdeskundige jeugdigen en ouders, professionals en beleidsmakers vertaald om tot werkbare handvatten en tools te komen. De centrale vragen hierbij zijn: Wat betekent normaliseren voor ons? Wat is er nodig om te normaliseren?

4.1 Wat betekent normaliseren voor ons?

Aan de vraag 'Wat betekent normaliseren voor ons?' gaat bewustwording over het belang van normaliseren in de jeugdhulp vooraf. Dit betekent dat er een antwoord op vragen moet komen als: Wanneer is jeugdhulp nodig om ervoor te zorgen dat een jeugdige kan blijven meedoen in de maatschappij? Wanneer is jeugdhulp juist niet nodig? Hoe krijgen professionals, jeugdigen en ouders in gesprek met elkaar een goed, gedeeld beeld van de situatie? Hoe kunnen zij gezamenlijk inschatten welke hulp wel of niet nodig is? En wat is er nodig om ervoor te zorgen dat passende hulp op het goede moment wordt ingezet?

4.2 Wat is er nodig om te normaliseren?

In zowel regionaal als gemeentelijk jeugdbeleid is het nodig dat normaliseren een leidend principe is. Het versterken van het 'gewone' leven staat voorop, oftewel: de leefwerelden van jeugdigen en de bijbehorende problemen. Daarbij is het belangrijk dat gemeenten informele netwerken en ondersteuning stimuleren en waar nodig faciliteren. Er zijn – laagdrempelige – plekken waar jeugdigen en ouders terecht kunnen, elkaar kunnen ontmoeten en waar zij met elkaar in gesprek kunnen. De kwaliteit van de formele ondersteuning wordt gemeten vanuit het perspectief van jeugdigen en ouders. Niet vanuit de veronderstelde kostenbesparing in de jeugdhulp(verlening) door reductie van de zorgvraag. Tegelijkertijd is – zeker in deze tijd – kostenbewustzijn in beleid en praktijk nodig.

De beroepspraktijk

In de beroepspraktijk is het nodig dat normaliseren een vast onderdeel is van het beleid en het werkproces van organisaties. Organisaties moeten professionals tijd en ruimte bieden om vanuit vertrouwen en gelijkwaardigheid een professionele relatie (partnerschap) aan te gaan en aan te sluiten bij de jeugdige en ouder(s). Daardoor kunnen zij samen een hulpvraag in beeld brengen, bepalen wat de zorgbehoefte is en beslissen over passende hulp (maatwerk). Organisaties dienen van normaliseren daarnaast een vanzelfsprekend onderdeel te maken in gehanteerde methodieken, casusbesprekingen, reflectie en intervisie.

Professionals

Van professionals vraagt normaliseren kennis van het 'normale' ontwikkelingsverloop. Ze moeten samen met jeugdigen en ouders de inschatting kunnen maken van wat 'normaal' is, wat erbij hoort en wat niet (meer) 'normaal' is en hulp behoeft. Tot deze inschatting komen, is een complex proces en brengt professionele dilemma's met zich mee. Bijvoorbeeld als ouders, jeugdige en professional het niet eens zijn over de wenselijkheid en noodzaak van inzet van hulp, of bij de gezamenlijke inschatting van wat op dat moment de meest passende hulp is.

Normaliseren vraagt om een basishouding en (gesprek)vaardigheden, die gericht zijn op samenwerking met jeugdige en ouder(s) om tot een professioneel partnerschap te komen. Vanuit een open, brede blik voeren zij het gesprek. Er is aandacht voor wat goed gaat, voor de krachten/talenten van jeugdige, ouder(s), gezin en voor de hulpvraag/ondersteuningsbehoefte. Normaliseren vraagt ook om de acceptatie van variatie tussen jeugdigen, ouders en gezinnen

als het gaat om opvoedingsstijl en opvoedsituatie. Ook waar dit verschilt met het referentiekader van de professional.

De context waarin de professional werkt – meer preventieve ondersteuning, algemeen toegankelijke of specialistische jeugdhulp – bepaalt mede hoe de samenwerking met jeugdige en ouder(s) concreet vorm krijgt en op welke manier de professional zijn/haar professionele ruimte kan benutten om te normaliseren. Vanwege het belang van de context bij het normaliseren, is het belangrijk om samen met professionals praktische en bruikbare tools of handvatten te ontwikkelen en/of selecteren. Ook is het belangrijk deze, waar mogelijk, onderdeel te laten zijn van bestaande richtlijnen en methodieken.

Onderzoekers

Van onderzoekers vraagt normaliseren om (bestaande) goede voorbeelden te volgen, in beeld te brengen wat werkzame en belemmerende factoren zijn en samen met betrokkenen tot een dynamisch plan van aanpak te komen. Instrumenten (zoals tools en handvatten) worden gezien als faciliterend en structurerend om de visie op normaliseren in de praktijk te kunnen brengen.

Het onderwijsveld

Van opleidingen zoals Sociaal Werk Jeugd en Pedagogiek, die aankomende jeugd- en gezinsprofessionals opleiden en in de beroepspraktijk begeleiden, vraagt normaliseren om een vaste plek in het curriculum. Normaliseren dient een vanzelfsprekend onderdeel te zijn bij het behalen van de benodigde beroepscompetenties (kennis, houding, vaardigheden).